

BUITEN

7^B JAARGANG N°. 51.

ZATERDAG 20 DECEMBER 1913.

Foto C. Steenberg.

HET STADHUIS TE ENKHUZEN.
MIDDENGEDELTE VAN DEN VOORGEVEL.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (25)	BLZ. 608
HET STADHUIS TE ENKHUIZEN, DOOR A. LOOSJES, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 607, 610—615
DE HAND, (VERVOLG), DOOR JEANNE REYNEKE VAN STUWE	BLZ. 614
DE WESTELIJKE ZUIDSPITS VAN ZUID-AMERIKA, DOOR F. E. BLAAUW, GEÏLLUSTREERD	„ 616
DE ONAFHANKELIJKHEIDSFESTEN TE SCHEVENINGEN, ILLUSTRATIES	„ 617
DECEMBER, DOOR C.	„ 617
DE TROEBELN IN MEXICO, ILLUSTRATIES	„ 618
PRESIDENT HUERTA, (PORTRET)	„ 618

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beëfdeijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(25) (Geautoriseerde vertaling)
ZESDE BOEK.

NIET dat die kinderen den Tempel des Doods zien, (tenzij dat ze er moeten sterven), maar wat erin gebeurt, weten ze heel goed. Zwiig maar verder. En kijk liever goed uit. Dat is beter. De Zonnevrouw verbranden! Mijn dochter verbranden! En geloof je, dat ik zoo iets niet verhinderen zou? Waarvoor zie je me wel aan? En waartoe, vraag ik je, heb ik nu die spade wel meegenomen? Je geeft geen antwoord. Dat is tenminste verstandig. Kijk liever eens naar den muur. Zie je daar tusschen de gouden platen telkens die zware zerken van rood porphyer? Dat zijn de zerken, waarachter de Zonnevrouwen worden ingemetseld. Tel ze eens, dan zal je zien, dat het er honderd in het geheel zijn. Honderd! Niet een meer, en niet een minder.

— Zeg, ik ben hier dikwijls alleen geweest, hernam, na even te hebben gezwegen, de arme dwaas, en hij zuchtte zeer diep, — heel dikwijls nadat ik deze plaats had ontdekt. Ik heb ze menigmaal geteld. Het zijn er honderd. Ik weet het zeker. Ha, als ik maar geweten had, achter welke mijn dochter begraven was, dan had ik haar wel eruit gehaald. Maar hoe moest ik dat te weten komen? Ze zijn alle honderd precies hetzelfde. Niets, niets geen verschil is ertusschen. Maar ze hebben er natuurlijk niet op gerekend, dat ik nu hier wezen zou met mijn spade. Ditmaal zal ik zien waar ze haar verstoppen. En zoodra zij allemaal weg zijn, ga ik haar bevrijden.

— Ze zal al dood zijn, wanneer je haar komt verlossen, zeide Raymond met een flauwe stem. Hij had zonder veel belangstelling geluisterd naar den zotteklap van Orellana, maar wat hij daar het laatst beweerde, deed hem de mogelijkheid, hoe luttel ook, van uitkomst beseffen.

— Neen, neen, ze zal niet dadelijk sterven. Die nissen zijn diep genoeg om een tijdje in te kunnen ademen. Er is ruimte genoeg om te gaan zitten. Men vindt die ingemetselden terug in zittende houding. Ze kan er vermoedelijk zoowat een uur ademhalen, misschien wel bijkans twee uur. En ik zal, laat eens zien. . . . ik zal in tien minuten bij haar zijn. Zonder twijfel. In hoogstens tien minuten.

Raymond was verzonken in den aanblik van al die ontzettende porphyren zerken, waarachter de Zonnevrouwen sliepen. Deze schikking en vorm van graven verbaasde hem niet uitermate, want in de panthéons had hij ook vaak holle muren, gevuld met dooden, gezien. En nog metselt men de lijken in op deze wijze. En de zerken staan in keurige orde gerangschikt, als de schappen van een boekenkast.

— Maar als er honderd vrouwen bijeen zijn, vroeg Raymond, bedremmeld, — dan is er toch geen plaats meer voor een bij het volgend Interaymi-feest. Die brandstapels jagen me schrik aan. Als ze haar toch eens levend verbrandden?

— Ik weet zeker, dat ze dit niet zullen doen, hernam de grijs-

aard, een weinig geprikkeld, — dus wees nu bedaard. Die brandstapels zijn voor de twee mammacona's, die vòòr de Zonnevrouw naar de eeuwige woningen der Zon gestuurd zullen worden.

— Maar er zijn drie brandstapels, kermde Raymond, die nu vreesde volslagen krankzinnig te worden.

— Juist, die derde brandstapel is voor de Zonnevrouw, die men bevrijden gaat, en voor wie mijn dochter straks in de plaats wordt ingemetseld. Ja, die oude Zonnevrouw wordt verbrand. Wat zouden ze er, wel bezien, ook al anders mee moeten doen?

— Zie je wel, zie je wel, dat de Zonnevrouwen verbrand worden, barstte Raymond uit. Het denkbeeld, dat Maria-Theresia aan het vuur zou worden overgeleverd, maakte de jonkman bijkans uitzinnig; zoo zij echter werd ingemetseld, was er nog hoop, hoe gering ook.

— Ik heb je toch gezegd, viel de oude boos uit. — dat er honderd Zonnevrouwen zijn. En alle tien jaren wordt er een geofferd. Kan je tellen of niet? Welnu, de oudste, dat is zij dus, die men voor den dag haalt om te verbranden, is, wanneer dat gebeurt, duizend jaar oud. Een vrouw van duizend jaar kan je allicht verbranden, dunkt me. De Zon zal er wel genoeg van hebben, als zoo'n schepsel zoo bejaard is. *De zon steekt haar trouwens zelf aan.* Ja, ja, die steekt alle drie de houtmijten zelf in brand. Niemand anders mag ze met een vinger aanraken. Alleen de Zon in persoon. Je zult het zien. . . . Maar luister nu, ze komen. Daar zijn ze! Daar zijn ze!

De gezangen kwamen nader en eensklaps verschenen de priesters.

Men hoorde gedempt gegons van liederen, en weldra verschenen de edellieden, herkenbaar aan hun rijke oorhangers en haar priemen, welke alleen de afstammelingen der Inca's dragen mochten. Zij waren gekleed in een soort van roode hemden zonder mouwen, en elk hunner droeg een vaandel, waarop een regenboog was geborduurd. Daarna kwam een zwerm van jonge meisjes, wier haren met bloemkransen versierd waren, en die bij het gaan met versche bloemfestoenen wuifden. Het waren de dochters der edelen; dezelfden, die vroeger in de kloosters als zonnemaagden werden opgesloten om aan de Godheid geofferd te worden, of later werden uitgekozen tot echtgenooten van den Inca. Zij werden gevolgd door hun broertjes: een groep aardige jongens, gekleed in witte hemden, waarop een kruis geborduurd was. Aan dit kruis herkende men de toekomstige ridders. Daarna kwamen de *Curacas*, de vorsten der volken, die door den Inca onderworpen waren, of die den eed van getrouwheid hadden afgelegd. Deze waren gekleed in veelkleurige gewaden, doch zonder goudborduur.

Zij waren voortgeschreden tot in het midden van den tempel en plotseling, wanneer de gezangen ophielden, keerden zij zich om naar de deur, waardoor zij waren binnengekomen. De eense stoot deed insgelijks. Een wonderlijke stilte was gevolgd op het rhythmisch gebrom van het onderaardsch gezang, en Raymond, wiens angst nog voortdurend groeide, vroeg zich af, wat er nu gebeuren ging, als een vreeselijke schreeuw, de wanhopige kreet van een kind, dat men vermoordt, door den tempel klonk. Raymond's haren rezen te berge.

— Wat is dat? riep hij met een ontstelde stem.

— Dat gaat ons niet aan, antwoordde Orellana, — dat is het kind, dat men offert bij het binnenkomen in den tempel. Het gebeurt in de zwarte kapel van Pacahuamac, den God van den Zuiveren Geest.

II.

Wat 'n ellendelingen! riep Raymond.

Hij was op het punt hen te lijf te gaan of een andere dwaasheid te doen, maar Orellana hield hem terug.

— Als je met mij de Zonnevrouw redden wilt, zeg dan niets, en verroer je niet, anders bederf je alles. Als je niet stil kunt zijn, ga dan weg.

De jonkman had den grijsaard bij den pols gegrepen.

— Je doet me zeer, zei Orellana, — je moet rustig zijn, wat er ook gebeurt.

— Ach, het ongelukkige kind, zuchtte Raymond, — zij hebben Christobal vermoord, zij moesten ons nu ook allen maar vermoorden.

— Je moest je schamen, zoo te spreken, zei de gek, die uiterst kalm was, — iemand, die zwakke zenuwen heeft, moet niet in den Tempel des Doods komen.

Men hoorde thans niets meer. De edelen, de jongelieden en de *Curacas* keerden zich weer om, en vervolgdend zwijgend hun weg rond den Tempel. Achter hen kwamen de *Amantas* 2), die de kinderen van den Inca onderwezen. Dan verschenen de Roode Puncho's, die als een eerewacht het altaar omringden. Niemand hunner droeg echter zichtbaar wapenen. Vervolgens zag men de hoogwaardigheidsbekleeders, gehuld in een lichtkleurig gewaad, dat zeer ruim viel en met de heerlijkste kleuren bestikt was. Deze hooge beambten droegen elk een barbaarsch afbeeldsel, een dier met open muil, bestemd om den slechten geesten vrees aan te jagen.

Op het oogenblik, dat Raymond meende, Maria Theresia te zien verschijnen, bespeurde hij een grooten draagstoel, welke door edelen getorst werd, en waarop een persoon gezeten was, dien hij niet goed onderscheiden kon. Zijn kleed en sandalen leken van goud. Van zijn ooren hingen reusachtige gouden versierselen af tot op de schouders. Op zijn hoofd droeg hij de koninklijke *Clautu*,

dit is een wrong van de fijnste weefsels in vele kleuren, en versierd met twee omhoogstaande pluimen van den *Coraquenque*. Om zijn slapen klemde de *borla*, dat is de koningsdiadeem, waarvan gouden en scharlakenroode franjes hem tot over de oogen lingen. Hij stapte uit den draagstoel, en, geholpen door twee schildknappen, besteeg hij de treden van de gouden pyramide. Het volk viel op de knieën, en boog het hoofd, want dit was de koning. Als hij op den top der pyramide gekomen was, zette hij zich op den zetel, en wenschte allen *Dios anki tiourata*, hetwelk beteekent „goeden dag”. Toen stonden allen op, en hij roerde niet meer. Raymond zag hem nu in het gelaat, en hij herkende hem. „De bediende van de Fransch-Belgische bank”, mompelde hij. Het was inderdaad Oviedo Huaynac Runtu, koning van de Inca's.

De vergadering herhaalde drie malen, steeds in het Aïmara: „De Godheid is gezeten in het licht!”

Nu klonk het geluid der fluiten. Het waren de queniaspelers, welke aan den stoet voorafgingen. Eerst de Wakers bij de Offerande (die nu met het hoofd rechtop konden loopen, want deze behoeften niet bevreesd te zijn, herkend te worden). Op hen volgde een Rode Puncho, die geknoopte koorden in velerlei kleuren in de hand droeg. Raymond herkende den prediker uit Cajamarca. Hij was de door het volk zeer geëerbiedigde Kenner der Historie. Achter hem, aan het hoofd van een troep dienaren, naderde Huascar. Hij droeg de safraangele tuniek der hoogepriesters. Boven hem hield men een baldakijn, uit schitterende vederen vervaardigd. Allen wierpen zich ter aarde bij zijn verschijning. Na den Inca was hij het machtigst.

Raymond zag zijn tragischen kop, zijn sombere oogen. Hij keek naar zijn handen, of het bloed der Offerande eraan kleefde. Als hij vlak bij hem was, had hij den inval, hem met zijn revolver als een hond neer te schieten, daar temidden van zijn stoet. Maar de Mammacona's naderden, al zingend. Raymond hief het hoofd op, hij zocht Maria-Theresia. Nog een wijle was het meisje verborgen onder het spel der zwarte sluiers, hetwelk de vrouwen met haar speelden. Dan zag men de vrouwen uiteenwijken, en het eerst naderden de twee, die sterven moesten. Haar gelaat was bloot, zij glimlachten met een zoeten, kinderlijken glimlach. De quenia's waren stil, en in de doodsche stilte verscheen de tweede draagstoel, waarboven op een dubbelen gouden troon twee gouden beelden zaten: de doode koning en Maria-Theresia. Achter hen waggelden de drie afgrijselijke dwergen, de eenigen, die, behalve de Mammacona's, de Zonnevrouw mochten aanraken.

Raymond keek ademloos toe. Hij had gehoopt, dat ook deze draagstoel vlak langs hem heen mocht gaan; hij had zich dan kunnen overtuigen, of zij reeds dood was. Op dien afstand kon men het niet zien. Wat de gouden versierselen van haar gelaat onbedekt lieten, had de doodskleur, en de oogleden waren onbeweeglijk, en dat wel op de wijze, zooals de oogleden der gestorvenen gesloten zijn, neergetrokken door de liefhebbende handen der achterblijvenden.

Den kleinen Christobal had zij niet meer in de armen.

Wanneer zij langs hem henen was gegaan, wellicht had hij die oogleden nog doen opengaan met een woord! Doch de troon werd tusschen het Altaar en de drie brandstapels geplaatst.

Huascar had ter rechter zijde van het altaar plaats genomen, en de Historie-kenner aan de linkerzijde. De mammacona's op de treden. De twee, die moesten sterven, droegen thans fleurige feestgewaden, en haar haren waren met bloemen versierd. Beiden zaten nu aan de voeten van Maria-Theresia.

De edelen en de Curacas zaten in het rond, en vóór hen bemerkte men de knapen en de maagden. De drie bewakers hadden de deuren gesloten. Het volk, dat nooit bij deze geheime plechtigheden wordt toegelaten, wachtte biddend in de *gangen van den nacht*, totdat een hunner priesters hen uit die sombere doolhoven, waaruit zij den weg niet wisten, weder naar boven voeren zou.

Huascar stond op, en leidde de plechtigheid in met deze heilige woorden:

„In den beginne was Pacahuamac, de zuivere geest, die heerschte in de donkerten. Toen won hij de Zon. Toen won hij de Maan. En Pacahuamac gaf hun de legerscharen der Sterren.

De Zon en de Maan gewonnen elk weder kinderen, als de *Pirhuas*, de *Amantas*, de opperpriesters, de koningin, de wijzen, en eindelijk de koningen der koningen over de menschheid: dat zijn de Inca's.

De vergadering herhaalde Huascar's woorden als een litanie. Daarop brachten knapen aan Huascar een levende lama. Huascar beval, dat men het dier op den gouden plaat van het Altaar uitstrekken zou. Daar opende de tempelwachter met een lang gouden mes den buik van het dier. Huascar boog zich over de ingewanden, bezag die nauwkeurig, en kwam daarna den koning zeggen, dat de goden gunstig gestemd waren. De koning gaf het woord aan den Historie-kenner, en deze zong een aantal verzen, welke de geschiedenis der Inca's bevatten. Het volk antwoordde met refreinen. Eentonig klonk het lied, en al zingend, liet de Historiekenner de gekleurde knopen door zijn vingers glijden, gelijk een monnik zijn rozenkrans.

Wanneer de strophe, die den marteldood van Atahualpa behelsde, was gezongen, steeg een luide kreet uit de menigte, en de koning richtte zich boven op de pyramide van zijn troon op, stak de hand, die den scepter hield, omhoog, en zeide, dat de tijd der beproevingen voorbij was, en hij door de Zon was uitverkoren om den vreemdeling te verjagen; dat het de Zon behaagde, als een zoenoffer van zijn volk de schoonste en edelste der maagden aan te nemen, een afstammeling van de moordenaars van Atahualpa.

Bij deze woorden van Oviedo Runtu richtten aller oogen zich naar Maria-Theresia en opnieuw klonk de kreet: „Muera! Muera la Coya!”

Maar wiè wilden zij dan wel dooden? Was zij niet reeds gestorven? Zelfs de dreigende kreten deden haar niet eens de oogen openen. Indien zij niet dood was, leek zij toch volkomen ongevelig geworden. En Raymond dankte daarvoor den Hemel.

De Koning vervolgde zijn toespraak, en met geestdrift hoorde men het aan, dat het rijk der Inca's zijn ouden glans herwinnen zou, en zijn zeden en gewoonten en godsdienstgebruiken, die sinds eeuwen verborgen werden, weder in het openbaar gevolgd zouden worden. O, de grijsaards die dit *Interaymi*-feest, zoo schoon als er sedert den veroveraar geen geweest was, hadden aanschouwd, zouden rustig kunnen sterven. De vaders en moeders konden met trots neerzien op hun kroost, dat zulk een heerlijke toekomst tegemoet ging, en het hart der jonge meisjes zou verheugd zijn bij den aanblik der moedige en schoone jongelieden, kinderen van de Zon!

Dat *de kinderen van de Zon* naderen, riep de koning, terwijl hij opstond.

De jongelieden traden naar voren. Gedurende dertig jaren hadden zij hun proefneming doorstaan. Zij hadden gevestigd, geworsteld, hun kracht en behendigheid getoond bij het vuistgevecht en het hanteeren der wapenen. Zij hadden eenige van hun kameraden gewond of gedood, zij hadden op een harden vloer geslapen. Zij hadden ruwe, stugge kleederen gedragen, en op hun bloote voeten geloopt. Thans waren zij gehuld in sneeuw witte gewaden, welke op de borst met een kruis waren versierd; zoo geleken zij den middeleeuwschen adellijken knapen, die tot ridder geslagen moesten worden. Doch hun voeten waren nog bloot. Zij omringden de gouden pyramide en Huascar, wien twee maagden een gouden schaal met frisch groen hadden aangereikt, zei één voor één hun namen aan den koning, terwijl zij langs hem henen gingen. Hij legde een klimsprank rond hunne hoofden, om aan te duiden, dat de door hen verworven deugden altijd blijven zouden. Dan beklommen de knapen een voor een de gouden pyramide, en knielden voor den koning, die hun met een priem een groot gat in de ooren boorde 3).

Zij daalden weder van de gouden treden, hun kleeren waren bekleed met bloed, en voortaan gewijd. Huascar greep uit een gouden schaal, die twee andere jongemeisjes hem toereikten, zware gouden hangers en haakte hun die in de ooren. Geen trek van hun gelaat verried, dat dit pijn deed.

Toen dit met allen was gebeurd, stelden zij zich voor den koning op, en deze wenschte hun geluk met hun vorderingen in den wapenhandel, en wees hun op de verplichtingen, welke hun rang aan hen oplegde.

„*Kinderen van de Zon*, neemt tot een voorbeeld de groote Zon, en zie haar glorierijke goedheid voor de menschen en vooral, vergeet niet, dat onze roemrijke voorvader, koning Huayna Capac, de heerlijke koningen van de Zon verliet om U te hooren”.

Alle knapen wendden zich naar de mummie van den koning, staken de hand omhoog, en legden den eed van dapperheid en trouw af.

— Het is goed, zeide de levende koning, terwijl hij weder zitten ging, — schoei thans uw voeten.

Nu kwam een hoogwaardigheidsbekleeder en reikte elk der knapen een paar sandalen 4).

— Het is goed, zeide de koning — omgordt uwe lendenen thans.

En de beambte van daareven omgordde hen met den riem, waaraan in oorlogstijd de wapens moesten hangen 5).

— Het is goed, sprak thans voor de derde maal de koning. — Voor den dooden koning, en voor de koningin, die sterven zal, roep ik het uit, — en zij zullen het aan onze voorvaderen overbrengen, — dat ons ras nog steeds het eerste onder de rassen der wereld is, en dat gij het vertegenwoordigt, want *gij zijt de zuivere kinderen des Hemels, zonder eenige vermenging met het aardsche! Want de broeder heeft steeds het bloed der zuster gedronken.*

En hij gaf het teeken, dat het gouden mes thans de kelen der jongemeisjes treffen moest. Deze kwamen naar voren, en bestegen de altaartreden, terwijl hare vaders en broeders een zezang aanhieven.

— Wat 'n wilden, wat 'n wilden, bromde Raymond, die sedert hij meende, dat Maria-Theresia dood was, slechts nog op wraak zon. Ha, hen vermoorden, hen zelf temidden hunner wreedheden laten verstikken....

Doch wat kon hij doen? Als men dien granieten tempel nog in brand kon steken.... Ja, hij kon althans een paar van die kerels met zijn revolver doodschieten. Als hij midden tusschen die dwazen sprong.... hij zou dien opperpriester Huascar en dien koning Runtu, die kantoorbediende was, kunnen neerleggen.... en dan zichzelf dooden. (Wordt vervolgd.)

1) Garcilasso: Plechtigheid der Huiracu.

2) De Wijzen.

3) Garcilasso, Sarmiento. Volgens Fernandez droegen de knapen bovengenoemde kleederdrachten. Volgens Montesinos geschiedde het doorboren der ooren op bovengemelde wijze, het was om de hangers (die hun rang aanwezen) in te kunnen bevestigen. De hanger, die den vorm van een wiel had en zoo groot als een sinaasappel was, werd door de oorlel gestoken. De openingen waren soms zeer groot. „Hoe grooter de openingen, des te beter herkent men er den edelman aan”, zei een der oude veroveraars.

4) Dit herinnert aan de plechtigheden van het aangespen der sporen bij de ridders. (Zie Prescott).

5) Deze plechtigheid herinnert aan het aannemen van de Toga virilis bij de Romeinen, waarvan de zin was, dat de knaap man was geworden.

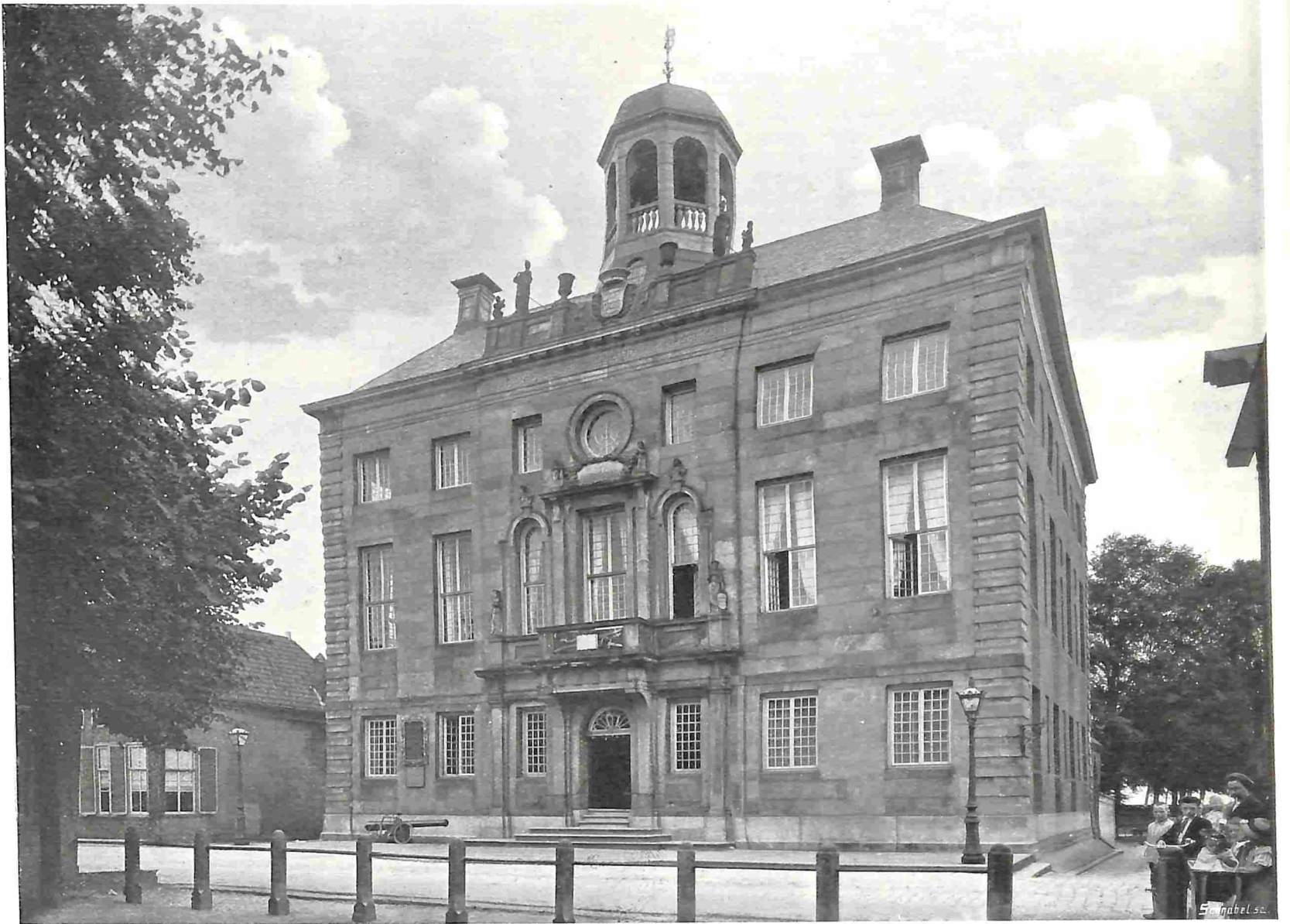

Foto C. Steenberghe.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

IN het tweede deel der schitterend verluchte A. N. W. B. uitgave, „Ons eigen land”, waarvan de tekst jammer genoeg hier en daar de sporen van groote vluchtigheid vertoont, wijst Frans Netscher, als hij tot een bespreking van de voornaamste „villes mortes du Zuiderzée” genaderd is, op het feit dat de zustersteden Hoorn en Enkhuizen, hoe dicht ook bij elkaar gelegen, steeds hun eigen weg zijn gegaan, wat wel eigenaardig hieruit zou blijken, dat de afgevaardigden van Enkhuizen ter Staten van Holland, samen met die van Alkmaar, in den Haag een huis op het Buitenhof betrokken — op de plaats van het tegenwoordige hotel „de Twee Steden” — terwijl Hoorn in combinatie met Edam, Monnikendam, Medemblik en Purmerend het logement „de vijf steden” stichtte. Hij verklaart dit uit verschil van karaktertrekken tusschen de beide steden, een verschil, dat hij nóg meent op te merken. „Terwijl Enkhuizen iets burgerlijks, iets bangigs en iets petieterigs heeft, draagt Hoorn een meer deftig en aristocratisch karakter”, zoo schrijft hij.

Ik kan mij slechts ten deele met deze tegenstelling vereenigen, want wat Enkhuizen behouden heeft uit zijn glorieus tijd is geenszins „petieterig”; toegegeven moet echter worden, dat Hoorn in deze dagen een deftiger karakter vertoont dan de thans zoo stille zusterstad. Maar het is ten eenenmale onjuist, hieruit de gevolgtrekking te maken, dat een dergelijk verschil, voortkomend uit verschil in karaktertrekken, steeds, ook in den bloeitijd van beide steden, zou hebben bestaan. Wat? Enkhuizen, *polens Enchusa mari* *), de eerste der Noord-Hollandsche steden die „haren vrijen hals het Spaansche jock ontrukte”, Enkhuizen, welks burgers Medemblik bij verrassing voor de Staten innamen en die van Hoorn overhaalden, dezelfde partij te kiezen, naar aanleiding waarvan Huygens in zijn Stedenstemmen aan het dappere Enkhuizen de volgende woorden in den mond zou leggen:

Noord-Holland, heb uw deel in de eer van uwe vrijheid,
Maar weet, dat d'eerste steen van 't groote werk in mij leit,
En kwam de heele buurt te deinsen tot mijn val,
Weet, dat ik daartoe nooit den laatsten leggen sal”....

Enkhuizen, dat door Dr. Dirk Velius, wiens vereering voor zijn geboortestad Hoorn in een Latijnsch Lofgedicht en in zijn West-Friesche kroniek zoo duidelijk blijkt, genoemd wordt:

*) (Hugo de Groot) „D'Enkhuiser stadt, die magtig is ter see”.

Gij kloek Enkhuizen, die de woeste zee kont dwingen,
Die magtig sijt door stael, door helden sonder tal,
Door schepen wijds en zijds? die in uw ruime wal
Uw groote stadt besluit....

Enkhuizen, welks wapen wordt gedragen door een maagd, „tot een teken dat haere vrijheit aen niemant is overgegeven, noch van iemant vermeerstert”, zou zich altijd door een zekere bangheid en petieterigheid hebben gekenmerkt?

Enkhuizen heeft gedurende korten tijd Hoorn in welvaart, bloei en inwonersaantal — in 't begin der 17e eeuw wordt dit op 40.000 tot 60.000 geschat — overtroffen, en was in dien tijd de machtigste Zuiderzee-concurrent van Amsterdam. Maar Enkhuizen is ontzaglijk meer achteruitgegaan dan Hoorn, het middelpunt en de haven van het rijke West-Friesche boerenland, dat veel minder van de zee afhankelijk was, dan zijn zusterstad en dat dan ook veel minder getroffen werd door de verzanding van de toegangen tot de havens. Toen het aangroeien van het Enkhuizer zand het voor Enkhuizen onmogelijk maakte, langer de mededinging met Amsterdam vol te houden, bleef Hoorn, welks haven ook voor grootere schepen minder goed toegankelijk werd, zijn andere bron van bestaan, een drukke markt, behouden. De wereldhaven Enkhuizen werd „ville morte”, doch Hoorn, hoezeer achteruitgegaan, bleef hoofdstad van West-Friesland.

Aan dit alles heeft Netscher niet gedacht (1). Doch als zijn bezoek aan Enkhuizen iets langer geduurd had, als hij met een volgenden trein vertrokken was, en tijd had gevonden de Westerstraat, Enkhuizen's hoofdstraat, in oostelijke richting af te wandelen, tot waar ze uitkomt op de Breedstraat, waar nu het gras tusschen de straatsteenen welig tiert, doch die vroeger, in de nabijheid van de Oosterhaven, — thans gedeeltelijk tot vijver van het aardig aangelegde Plantsoen vervormd — vermoedelijk een druk verkeer heeft gekend, dan had hij vermoedelijk gearzeld, Enkhuizen burgerlijkheid, bangheid en petieterigheid aan te wijzen. Want dan had hij aan die Breedstraat een statig, patricisch gebouw zien verrijzen, hoog boven zijn omgeving uitstekend, niets petieterigs hebbend, een welsprekend getuigenis aflegend van den voormaligen rijkdom en den fieren burgerzin zijner bewoners, iets, waarvan men in Hoorn te vergeefs de gelijke zoekt, het Stadhuis.

Oorspronkelijk vergaderde de magistraat van Enkhuizen in de kapel van 't Gast- en Leprozenhuis, „doch met eenig ongemak”, zegt Brandt in zijn historie der vermaerde zee- en koopstad Enk-

Foto C. Steenbergh.

DE WEESMEESTEREN-KAMER IN HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

huizen — „want men kon van 't Gast- en Leprooshuis, staende achter de Kapelle, in hunne vergaederinge komen; ook wierden ze van de sieken en bedelaers dikwils beluistert”. Zoo kwam men er toe, dikwils in herbergen of in de open lucht de vierschaar te spannen. Eindelijk — in 1460 — werd door Burgemeesteren goedgevonden, aan de Breedstraat, in de nabijheid van 't tegenwoordige, een Stadhuis te doen bouwen met een gevel van gehouwen steen en een toren. In 1666 schrijft Brandt, dat dit stadhuis, dat nog „oude tekenen van des stadts vorige kleinheit toont, door sijn geringheit en bouwvalligheit aenmerkelyk” is. „Doch men verwacht”, zoo gaat hij voort, „dat de Wethouders, die tot noch toe de vergrooting en verbetering der stad hebben bevordert, ook eindelijk hunne eige vergaederplaats en Stadhuis sullen vernieuwen, of na gelegentheit der stad herbouwen”.

In 1680 werd werkelijk tot den bouw van een nieuw Stadhuis besloten. Den 7en September 1686 werd de eerste steen gelegd voor het nieuwe Raadhuis, dat in 1688 voltooid was en fier vereens tussen zijn meer nederige bureu, als een beeld van soliditeit en kracht, op de plaats van zijn bouwvalligen voorganger en onderscheiden huizen daarnaast, die men had moeten sloopen.

Men heeft wel eens verondersteld, dat het ontwerp van dit Stadhuis moet worden toegeschreven aan Jacob van Campen. Havad beweert het zelfs met stelligheid. Begrijpelyk, omdat het gebouw in opvatting een treffende overeenkomst vertoont met „s waerelds achtste wonder”, maar toch onjuist: Jacob van Campen overleed reeds in 1657. Dat het werk uit de school van Van Campen is, blijkt echter duidelyk; de bouwmeester van dit monumentale gebouw is Steven Vennecool (geb. 1657), zoon van Jacob Vennecool, schilder en helper van Van Campen, die het ontwerp voor het Stadhuis te Amsterdam na diens dood in koperprenten heeft uitgegeven.

Evenals het Amsterdamsche, is Enkhuizen's raadhuis gebouwd in den z.g.n. Palladiaanschen bouwstijl, de stijl welke in Italië sedert het midden der 16e eeuw in zwang was. Het is een strenge bouwtrant; behalve hier en daar een festoen, versmaadt ze de versierselen der renaissance-bouwmeesters; het hoogste effect wordt voornamelyk verkregen door toepassing der klassieke zuil-orden. De trotsche kroopliden en regenten der vrije Nederlanden begonnen de speelsche en bevallige maar weinig-statige renaissance-gevels. Geen wonder, dat het rijke Enkhuizen zijn Stedehuis gaarne in een dergelyken stijl zag gebouwd, te meer, daar de groote concurrent Amsterdam daarin was voorgegaan. Ongewijfeld heeft de Magistraat van Enkhuizen een zeer gelukkige keus gedaan — nu Jacob van Campen was overleden — met

Steven Vennecool het ontwerpen van zijn Stadhuis op te dragen. Want moge hij bij den „aertsbouheer uyt den Stam van Campen” achterstaan, in dit Stadhuis, zoowel wat het in- als het uitwendige betreft, heeft hij zich een bouwmeester van groot talent getoond.

Het hoog boven zijn omgeving staande gebouw heeft een voor-
 * * *
 gevel van grijze Bentheimer steen, terwijl de zijmuren en de achtergevel van gebakken steen zijn opgetrokken. De vensters der beide zijvleugels zijn geheel onversierd gelaten. Anders het eenigszins vooruitspringende middendeel van het front: uit de dorische pilasters aan weerszijden van de ruime deur ontwickelt zich een balkon, welks zware balustrade versierd met *fascies* 2) gekruisd door een zwaard, een slang, en een opengeslagen wetboek. De twee vensters naast de balkondeur worden — zeer on-Palladiaansch maar een uitstekend effect makend naast de strenge lijnen van het overige — door bogen gedekt. Aan weerszijden van deze ramen verheft zich de Stedemaagd, dragend Enkhuizen's wapen, drie gekroonde zilveren haringen waartusschen gouden sterren, op een azuren veld. Boven het middenvenster eenden door kinderfiguren gedragen cartouche, waarop de woorden: Candide et Constanter (oprecht en standvastig) en weer boven deze cartouche een rond venster. Een zware attiek boven de lijst, versierd met het gekroonde stadswapen, met vazen, kinderfiguren en beelden, voorstellende de Rechtvaardigheid en de Macht. Waarlijk, deze fraai-versierde middenpartij met den uit 't dak rijzenden achtkanten koepeltoren vormt met de soberheid van de rest een gelukkige tegenstelling, zonder de statige voornaamheid van 't geheel te schaden.

Op straat, ter linker zijde van den ingang, staat op een affuit een kanon, een z.g.n. „slang” van 't jaar 1551, waarop het wapen van Karel V is afgebeeld, gedekt met de keizerlijke kroon, tusschen de zuilen van Hercules. Daaronder de lijfspreuk van Karel V: PLVS OVLTRE 3). Dit kanon is afkomstig van een Duinkerker schip — in de 17e eeuw hebben de Duinkerker kapers aan de Enkhuizenaren heel wat te stellen gegeven — dat bij een gevecht in 1622 met Hollandsche schepen in de lucht vloog, waarbij een zijner kanonnen geslingerd werd op het schip van kapitein Volkaert Kannonnik uit Enkhuizen. Sedert dien tijd is het te Enkhuizen als een zorgeteekententoongesteld, eerst op de binnenplaats van het Hof der Admiraliteit of 't Prinsenhof, van waar het in 1873 is verplaatst, eerst náást en eenige jaren later vóór het Stadhuis. Daarachter is in den gevel van 't Stadhuis een steen met gebeeldhouwde lijst gemetseld, oorspronkelyk bij het kanon op 't Prinsenhof opgericht, waarop met gouden letteren het klinkdicht staat geschreven, waarin Vondel in hoog-

gestemde taal deze gebeurtenis bezongen heeft. Het luidt aldus:

Wat heeft de stofferij der ouden ons vervaert
Met Perseus en Pegaes, die, over zee gevlogen,
De werelt sloeg voor 't hoeft met een gedichte logen,
Een logen, in 't gestarnt gesteigert hemelwaert!
Het brave Enkhuisen draeft, vol moedts, op 't Roode Paert,
Met sijnen kopren mondt, dat gloënde blixem braekte,
En donderkloten, daer Noordtzee en lucht af krackte,
Een Paert, op 't Prinsenhof in eeuwigheid 4) bewaert.
Het quam, toen Volkaert dien Duinkerker slot gedrongen,
Uit 's meesters zoekasteel in 't Hollandsch slot gesrongen.
De zeeheldt greep het bij den zeetoom sonder last,
Het opent met zijn hoof een Bronaër voor den zanger.
Wij drinken op Parnas noch Helikon niet langer,
Dit is ons paerdebon, hier is geen droom aan vast.

Het Roode Paert spreekt:

Ik help op zee Duinkerken oorelogen,
Maar Volkaert leerde ons Hollandtsch schutmuzijk,
Mijn meester quam ten hemel opgevlogen,
Toen koos ik 't schip des vijandts tot een wijk,
Laet Grieken met Pegazen elk verhuizen:
Het Roode Paert, dat heldendichters teelt,
Verwekt een bron in 't wijdt befaemde Enkhuisen:
Daer bloeit Parnas: oudt Grieken sit misdeeldt.

J. v. VONDEL.

Niet minder dan 't uitwendige treft het inwendige van het Stadhuis door zijn voornaamheid en zijn rijke versieringen.

De benedenverdieping met haar eenvoudige bevoerde vestibule, waaromheen enige vertrekken voordien concierge, den burmeester, enz., heeft niets vermeldingswaardigs of 't moet zijn haar groote eenvoud, die zoo'n scherpe tegenstelling vormt met de rijk versierde bovenverdieping. We bereiken deze door een breede hardstenen trap te beklimmen, die ons voert naar een hooge middenhal, de zogenaamde Witte Zaal, met groote geaderde marmersteenen bevoerd. Om deze hal zijn aan drie zijden de vertrekken gerangschikt; haar licht ontvangt ze van de vierde zijde door groote ramen in den achtergevel van het gebouw. Aan deze inrichting bemerkte men den invloed, door van Campen's Raadhuis uitgeoefend; de Witte zaal komt in beteekenis eenigszins overeen met de Burgerzaal van het Amsterdamsche zustergebouw. Treffend is in deze statige zaal de wand waarin zich de toegang tot de burgemeesterskamer bevindt (zie de afb. beneden op blz. 613.) Boven de deuren in hout gesneden gekruiste fasces en boven de geheel en Dorischen stijl gehouden omlijsting een fraai schilderij, waarschijnlijk een allegorische voorstelling van de afzwering van Philips II. Schilder van dit stuk is Johan van Neck 5), een leerling van den portretschilder Jacob Adriaansz. Backer; van zijn hand zijn vermoedelijk bijna alle andere schoorsteenstukken en plafondschilderingen in dit Stadhuis 6). Aan weerszijden van de deur omlijsting en het schilderstuk vindt men grauwtes en gekruiste fasces, met een lauwerkrans omhangen. In de „Witte Zaal” trekken verder nog fijn geschilderde bekrante vazen de aandacht en typische kandelaars, in den vorm van een uitgestoken arm.

Thans de vertrekken. Beginnen wij achter aan den zuidkant met de *Brandraad-kamer*, thans kamer van den gemeentesecretaris; behalve een fraai schoorsteenstuk, dat wel aan Gerard Dou wordt toegeschreven, valt hier niets door bijzondere schoonheid op; evenmin in de *thesaurierskamer* — thans nog bureau van den gemeente-ontvanger — daarnaast.

Anders het derde vertrek aan deze zijde, de *raadszaal*. Dit is een vorstelijke zaal; de wanden zijn bedekt met velours d'Utrecht van 1692; toen dit boven de lambrizeering hier en daar geschondden bleek, heeft men het daar vervangen door een rand van roode

pluche, wat niet storend „doet”. De voorname indruk, die de raadszaal maakt, wordt versterkt door het rijkbeschilderde plafond; in een der vakken zien we een zinnebeeldige voorstelling van de toekenning van het *paalkist-recht* (het recht van betonning) aan de stad Enkhuisen. Dit recht, indertijd (in 1452) door Philips van de stad Enkhuisen. Dit recht, indertijd (in 1452) door Philips van Bourgondië aan Amsterdam bij handvest geschonken, werd door den Prins van Oranje aan die Stad ontnomen — wegens haar heulen met Alva — en bij twee handvest brieven van 9 Februari 1573 aan Enkhuisen verleend, „ter belooning voor de goede trouw en de vele diensten, welke zij bij voortdoring bewezen had aan den koning — want alles, ook deze verleenning, ging nog namens den koning van Spanje — en den lande”, eigenlijk ter belooning van den ijver, waarmee zij zoo spoedig hare poorten voor den prins van Oranje had geopend 7). Het groote middenvak van 't plafond is beschilderd met een allegorische voorstelling van de huldiging der gerechtigheid: het derde vak, het dichtst bij de ramen, geeft een zinnebeeldige voorstelling van de bloei der stad door de haringvisserij, Enkhuisens hoofdnering. Emanuel van Meteren vertelt in zijn *Nederlandsche historiën*, en dit geldt voor 't begin der 17e eeuw: „grootelijcks pleeg boven alle andere de Stadt Enckhuysen in dese seegenrijcke neeringe te floreren ende uijt te munten, brengende alleen meerder haring-schepen in zee, dan alle andere steden van Hollandt te samen; want ten tijde als dit verslag gemaakt wierdt, zoo bevondt men dat de overige Steeden met den anderen niet; boven de 200 à 300 schepen konden uijtmaken; daer het getal desselfs alleen voor Enckhuysen wel tusschen de 400 en 500 beliep”. — In het plafond ziet men verder nog vijf ronde schildjes. Vóór 1904 waren deze verguld, doch in dit jaar heeft men er de wapens in aangebracht van den „Hooft-officier” en de vier burgemeesteren van het jaar 1688; naar men vermoedde hadden die zich oorspronkelijk daar ook bevonden doch waren ze verwijderd in den tijd der Bataafsche republiek, toen alle geslachtswapens uit den boeze werden geacht. Het schoorsteenstuk, evenals de plafondschilderingen, geschilderd door Van Neck, stelt voor de overgave van de wetboeken aan de Stedemaagd.

Om de tafel staan de fraaie stoelen voor de twintig leden der vroedschap geschaard; als bijzonderheid zij nog meegedeeld, dat zij nog meegedeeld hebben voor die, waarop de leden van het Hof van Arbitrage zijn gezeten. Aan den wand van de Raadsaal hangen vier kostelijk uitgedreven zilveren stukjes, waarop voorstellingen van het voornamige turfdragersgilde. Het eenige, wat in deze omgeving enigszins storend werkt, is de moderne gaskroon.

De raadszaal staat door een deur in verbinding met de *burgemeesterskamer*, die — hoe zinrijk gedacht — gelegen is achter het hierboven beschreven rijke middengedeelte van den voorgevel. Uit deze kamer kon de hoogste magistraat der stad zich op het balkon begeven, om de aan haar zorgen toevertrouwde burgerij toe te spreken. In de burgemeesterskamer — thans niet meer als zoodanig in gebruik — is het behangsel beschilderd naar de in 't Museum op de zolderverdieping nog bewaarde teekeningen van Romein de Hooghe (1646—1708), met een rijkdom van klassiek-allegorische voorstellingen. Nog duidelijker als uit Quellyn's fries van den schoorsteenmantel in de burgemeesterskamer van 't Amsterdamsche Raadhuis „sijnde de triumph van Fabius Maximus, borger-meester van Roomen” blijkt uit deze wandschilderingen, hoe krachtig het bewustzijn was, dat de burgemeesteren in den bloeitijd der Republiek opvolgers waren der Romeinsche consuls. Links van de schouw vinden we een voorstelling van het kiezen der „borgemeesteren” op het forum te Rome; aan de tegenovergestelde zijde het aanvaarden van het consulschap. Op den wand tegenover de ramen zien we zinnebeeldige voorstellingen van „de ontsachelijke uitvoeringen

Foto C. Steenbergh.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.
PLAFONDSCHILDERING IN DE SCHEPENKAMER.

Foto C. Steenberg.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

DÉTAIL VAN HET GOBELIN IN DE WEESMEESTEREN-KAMER.

der uijtsteekende rang en Macht van de borgermeesterlijke ampten" (rechtspleging, zorg voor geld- en krijgswezen, wetgeving, enz.). Zeer zonderling vertoont zich hierbij op den achtergrond een oud gebouw (met de letters S. P. Q. E. boven den ingang), dat het vroegere Stadhuis van Enkhuizen schijnt te moeten voorstellen. Op den derden wand Quintus Fabius Maximus de oude, omringd door krijgsoversten, aan zijn zoon, den nieuw-gekozen consul, de wetten overhandigend. Ofschoon de afwerking dezer wand-schilderingen in de onderdeelen mij niet geheel geslaagd schijnt, geven deze kleurige wanden, oppervlakkig beschouwd, aan de kamer een voornaam en rijk karakter. Natuurlijk is ook hier het plafond weer beschilderd door van Neck met een allegorische voorstelling van de triomf der gerechtigheid. Maar het mooiste in dit vertrek is wel het schoorsteenstuk van Ferdinand Bol, een zinnebeeldige voorstelling van de hoogste liefde, die alles overwint, de voor geen zelfopoffering terugdeinzende moederliefde, die in den strijd tegen het kwade ten slotte zegeviert. Havard zegt er van: „C'est une superbe peinture de Ferdinand Bol, mais de Bol s'inspirant de Rubens, sans perdre les qualités qu'il avait au sortir de l'atelier de Rembrandt. La couleur est vigoureuse, la pâte solide, l'harmonie délicate, les demi-teintes du clair-obscur sont ménagées avec un art infini, et les formes de la femme et des enfans qui composent cette belle allégorie ont cette ampleur de dessin, cette largesse d'allure, cette liberté d'attitudes qui convient si bien aux œuvres de cette nature..." Tusschen de raamkozijnen aanschouwt men, half achter de gordijnen verborgen, een Romeinsche vrouwefiguur, voorstelling van de Staatszorg, waaronder de woorden: Ne detrimentum capiat res publica curat (de Staat lijde geen schade) en een Romeinsch krijger, waaronder: Jura tenet legesque focos defendit et aras (hij handhaaft recht en wetten en verdedigt haarden en altaren). In deze kamer vertoont men u ten slotte de sleutels der drie voormalige stadspoorten: de Koepoort, de Noorderpoort en de Keetenpoort.

Van de kamer der hoogste magistraat treden we in de *Schepenkamer*. Waar eertijds de vierschaar werd gespannen, wordt thans trouwlustig Enkhuizen door — of ten overstaan van (in deze juridische kwestie wil ik me thans niet begeven) — den ambtenaar van den burgerlijken stand in den echtelijken staat verbonden, en van daar dat men dit vertrek tegenwoordig ook wel de trouwzaal noemt. De muren der Schepenkamer zijn met, jammer genoeg hier en daar wat verkleurd, velours d'Utrecht behangen. Het schoorsteenstuk stelt voor de Gerechtigheid; aan hare voeten ligt het Corpus juris civilis. In deze kamer hangt een doek, geschilderd door Abraham de Verwer, voorstellende de „Slag op de Zuiderzee" in 1573, en een stuk, waarop een burgemeestersfamilie is afgebeeld; aan de kragen der kinderen kan men zien, of men met een jongen of een meisje te doen heeft. Verder een stuk, waarin de Hooge Raad van Adel in 1818 aan Enkhuizen zijn officieel thans de koppen naar rechts gekeerd en bij de twee gouden sterren is een derde gekomen. Waartoe deze verandering? Mysterie! Wat vooral in deze schepenkamer de aantrekt trekt, het is de

plafond-schildering (zie de afb. op de vorige blz.), voorstellende de kastijding van het kwade en de belooning van het Goede. Vooral merkwaardig, en pleitend voor de groote bekwaamheid van den schilder is, dat de vrouw op deze schildering met de ontbloote borsten, wier lichaam eindigt in een drakestaart, u blijft aanzien, van welken hoek der kamer ge ook naar haar kijkt. In de hoeken van het plafond zijn „witjes" geschilderd.

Thans blijft ons nog één fraai vertrek te beschrijven over en wel de *Weesmeesterenkamer*. Hier geen geschilderd plafond, maar wanden, behangen met kostbaar tapijtwerk uit het jaar 1705: in den bovenrand van een der gobelins zijn de wapens der vijf weesvaders uit dien tijd aangebracht. Het schoorsteenstuk (van Van Neck?) een vrouw, weeskinderen, die haar om steun smeeken, op een klokken met hare kiekens wijzend, is van een ongemeene bekooring. Een vernuftig middel is gevonden, om de massief koperen kroon, zonder haar schoon te schaden, ook voor gasverlichting dienstig te maken.

Op de zolderverdieping vindt men het gemeente-archief en het museum, waarin een aantal merkwaardige zaken, als oude teekeningen, plattegronden, stempels (betrekking hebbende op de West-Friesche munt) groote tinnen kannen met het wapen der stad, waaruit in vroegeren tijd de eewijn werd geschonken, enz. enz., zijn bijeengebracht. Hier is ook het „zwaard van Bossu". Elk der Zuiderzeesteden, die in den gedenkwaardigen slag op de Zuiderzee betrokken waren, heeft een aandenken er aan: Monnikendam heeft de zilveren ordeketen, waaraan de overwonnen vlootvoogd de orde van het Gulden Vlies droeg, Hoorn zijn gouden drinkbeker, Enkhuizen zijn zwaard. Of dit zwaard, dat uitmunt door kolossale afmetingen en zéér grooten eenvoud, werkelijk aan den Spaanschen admiraal heeft behoord? Het valt te betwijfelen. Wel schijnt het zeker te zijn, dat men het van den beginne af voor 't zwaard van Bossu heeft gehouden en waarschijnlijk is het dus, dat het in elk geval op het veroverde Spaansche Admiraalschip „de Inquisitie" is gevonden. 8)

Het Stadhuis te Enkhuizen* is* gebouwd in een tijd, toen de stad haar grootsten bloei achter den rug had, en de verzanding van het Noorder gat (de toegang uit zee naar de havens), waarvan in 1623 reeds gezegd werd, dat men noodzaak was het „telkens met grote kosten te doen verdiepen, 't welk de Stad bij langdurigen aanhoud stond ondraaglijk te vallen", bedenkelijke afmetingen begon aan te nemen. Reeds in 1648 vreesde men, dat deze vaargeul eindelijk „onbequaam zoude worden, ten ware door gedurigen arbeid dagelijks grote menigten van zand uit het zelve wierde gevischt en alzo voor meerder droogte bewaart." Klaarblijkelijk heeft men te Enkhuizen echter niet gewanhoopt, maar den bouw van dit kracht en durf uitdrukkend Stadhuis aangedurfd, toen de vrede van Nijmegen de kans op grooter

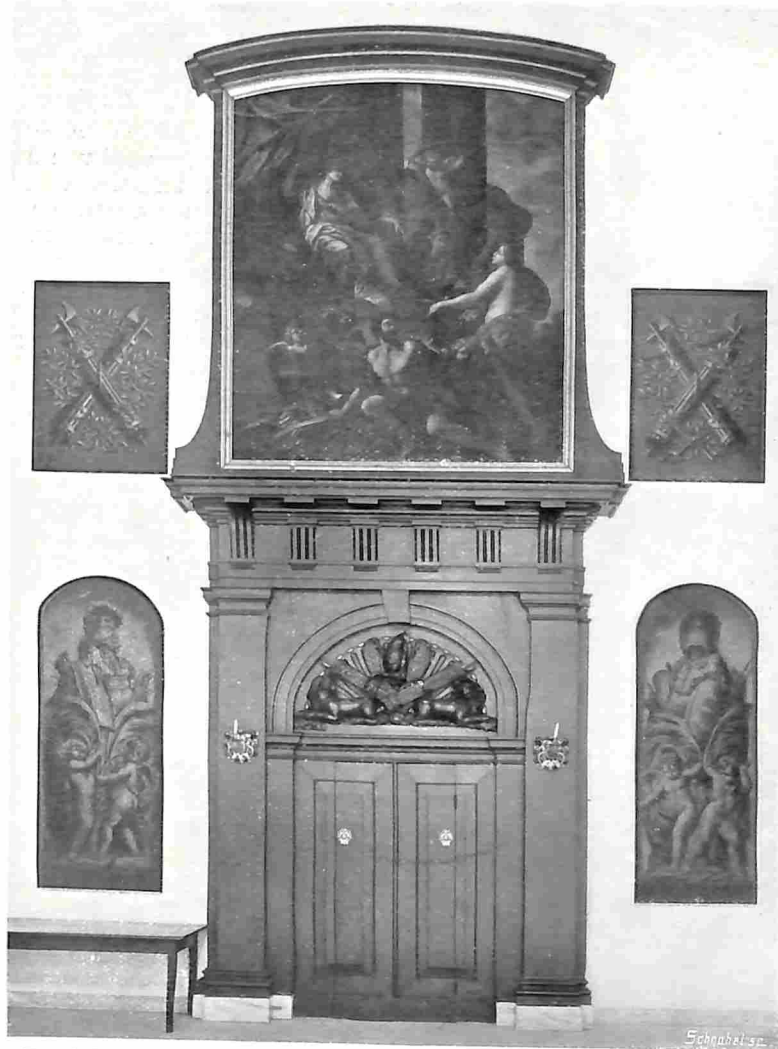

Foto C. Steenberg.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

TOEGANG TOT DE BURGEMEESTERSKAMER IN DE WITTE ZAAL.

bloei van handel en scheepvaart opende. Maar men bleek met zijn steeds meer en meer verzandende haven reeds op 't eind der 17^e eeuw niet op te kunnen tegen Amsterdam en toen in 1703 bijna de geheele haringvloot van de Enkhuizenaren door de Franschen verbrand werd — toch dagteekenen uit deze droeve dagen nog de behangsels van Weeskamer en Raadzaal — ging de stad zienderoogen achteruit. Een eeuw daarna had ze nog nauwelijks een zesde deel van het getal inwoners, dat in haar bloeitijd binnen de ruime wallen werkte aan de grootheid van de stad. Geheele buurten, ruime heerenhuizen, pakhuizen, werven verdwenen. . . .

Ver buiten ^{* * *} het bebouwde gedeelte van de tegenwoordige stad loopt in regelmatige ronding de oude vestingwal. Daarbinnen is oud-Enkhuizen gestorven, de wereldhaven, wier schepen „dwerelden van 't Oosten na het Westen”. Maar nóg heffen zich tusschen het op hare puinen verzen nieuw-Enkhuizen, dat steeds meer de nederige maar frissche gedaante aanneemt van welvarend landstadje, de geestige topgevels van wit en rood, nóg staat daar zwaar en breed Sint Gomaruskerk en heft zich de toren van Sint Pancras' bedehuis hoog boven de roode daken aan zijn voet, nóg tintelen de klanken van Hemony's klokken over dezelfde plaats waar thans vredig beweegt het druk gewoel van vroeger heeft vervangen. En met den typischen Drommedaris dicht bij de wispelturige zee, die de stad tot bloei en tot verval tevens bracht, vertellen ze den bezoeker, hem tegelijk zoet en pijnlijk ontroerend, van glorie-dagen, die voorbij zijn. . . .

Geen gebouw wekt sterker die ontroering als het statige Stadhuis, dat met zijn krachtige muren en zijn rijke vertrekken nog eeuwen getuigen zal van den fieren burgerzin van een dier eens zoo machtige koninklijke steden, wier magistraten zich vorsten voelden, wier burgers geen juk droegen, dan dat van de Fortuin alleen. A. LOESJES.

Overneming verboden.

1) Er zijn meer onjuistheden in Netscher's opmerkingen over Enkhuizen: zoo beweert hij, dat „het stukje voorstad”, waarop het station staat en het park der „Snoeck van Lokeren-stichting” (bedoeld is de *Snouck van Loosenstichting*) aangelegd is, vroeger grond was, buiten de vroegere vestingwallen liggende. Het tegendeel is echter waar: station, stationemplacement en Snouck van Loosen-park (dit laatste op de plaats van een gedempte ruime binnenhaven, aangelegd) liggen *binnen* de ook thans nog voor 't grootste gedeelte bestaande vestingwallen. Het schijnt mij overdreven toe, alle deze feiten met den mantel der A. N. W. B.-liefde te bedekken.

2) De fascies, of bijlbundels, bundels roeden, waartusschen een bijl uitsteekt, als symbolisch teeken van het hoogste gezag, een der oudste insigniën van den Romeinschen Magistraat. Zij werden o.a. den consuls, als zij in 't openbaar verschenen, door de lictoren vooruitgedragen.

3) Plus outre, nog verder; hiermee doelde de keizer op de kolommen of zuilen van Hercules (de poorten der oude wereld) welke men zich geplaatst dacht aan de Straat van Gibraltar. Nog verder, ook buiten de oude wereld, strekte zich zijn rijk uit, wilde hij hiermee zeggen.

4) Een wel wat onvoorzichtige voorspelling. Geen eeuwigheid, maar ongeveer 2½ eeuw.

5) Geboren te Naarden in 1635, gestorven te Amsterdam in 1714.

6) Havard beweert dat er ook werk van de Lairesse en Houbraken bij gevonden wordt. Te Enkhuizen ontkent men dit. Wie kan nadere inlichtingen geven?

7) Het paalkist-recht bestond hierin, dat al wat noodig was tot aanwijzing van droogten en zandbanken in de zeegaten ten behoeve van handel en scheepvaart, als bakens, tonnen, kapen enz., binnen Enkhuizen vervaardigd en hersteld moest worden. Bovendien ontving Enkhuizen van ieder schip een zekere som, het paalgeld, dat aangewend moest worden tot onderhoud en versterking der stad. Bij de inlijving bij Frankrijk in 1810 verloor Enkhuizen dat recht; in 1813 kreeg de stad het terug. Het paalkistrecht is in 1836 door het Rijk afgeschaft. Enkhuizen ontvangt nu jaarlijks van rijkswege een schade-loosstelling tot onderhoud der stad.

8) F. Allen zegt in: „de stad Enkhuizen en hare geschiedenis”, dat er nog een ander zwaard van Bossu is, bij een familie te Hoorn berustende. Dat was in 1836. Bestaat dit zwaard nog?

Foto C. Steenbergh

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN. SCHOUW IN DE SCHEPENZAAL.

— Ik vertel je dit alles, zei Hugo, heel langzaam en nadrukkelijk sprekende, omdat ik je de overtuiging wil geven, dat ik dit onderwerp van alle kanten heb bestudeerd. Tien jaar lang heb ik de resultaten der wetenschap in deze speciale tak gevolgd, en . . . ben ze tenslotte zelf gaan toepassen.

— Jij? . . .

— Ja, zei Hugo met een glimlach. Jij weet daar natuurlijk niet van, maar ik ben geen practiseerend arts, om me heelemaal aan m'n lievelingsstudie te kunnen geven. Maar ik ben arm. . . . als ik rijk was. . . . Meermalen wordt m'n naam al met eere in de medische bladen genoemd. En in 'n lezing aan de Sorbonne is melding gemaakt van m'n theorie, om de *purpura*, — dat is 'n ziekte met 'n soort van onderhuidscche bloeditstorting, door te slecht bloed, — te genezen door 't inbrengen van nieuw, door en door gezond bloed.

— Nog weet ik niet, zei Theodoor, hartstochtelijk verlangend, dat Hugo *het eigenlijke* zeggen zou, of 't mogelijk is, dat 'n arm, of 'n been, of 'n hand. . . .

— Dat is mogelijk, zei Hugo, en wachtte even, om Theodoor aan te zien met triomfantelijken blik. *Ik heb 't gedaan.*

— O! riep Theodoor. Toen bleef hij sprakeloos, verbeidend de openbaring van 't wonder.

— Ik heb 't gedaan, herhaalde Hugo, weliswaar niet bij 'n mensch, maar bij 'n hond. Dat is natuurlijk 't zelfde. De kwestie is alleen, of 't mogelijk is, ook de spieren en zenuwen samen te hechten, en het been te verbinden. Dat is me gelukt. Ik had twee honden, even groot, en van 't zelfde soort. Ik amputeerde bij de een een voorpoot, doordrenkte die met 'n speciale oplossing, — die van Locke, — en wikkeld 'm in gegomd taf, terwijl ik de andere hond behandelde, en die ook 'n voorpoot afzette. Toen nam ik de eerste voorpoot, en bevestigde de beenderen, door in de mergpijpen een klein aluminium buisje vol kleine gaatjes te steken, om daarna de spieren, de zenuwen, de bloedvaten, en de huid samen te hechten. 't Was 'n zware, moeilijke operatie, die, met de hulp van m'n assistent, nog bijna twee uur heeft geduurd.

— En 't resultaat, fluisterde Theodoor, overweldigd door een bijna te groote vreugde.

DE HAND.

(Vervolg.)

HUGO hield even op, om Theodoor gelegenheid te geven iets te zeggen. En Theodoor, die geluisterd had, met brandende wangen en schitterende oogen, viel uit:

— Maar hebben ze nooit geprobeerd bij menschen. . . .

— Daar zijn ze natuurlijk uiterst voorzichtig mee. Carrel heeft aldoor krachtig weerstand geboden aan patiënten, die bijvoorbeeld hun Brightsche nier wilden vervangen zien door die van 'n ter dood veroordeelde, of van 'n door 'n ongeluk om 't leven gekomene. 't Is te gevaarlijk, 't leven is er mee gemoed. . . .

De methode van Carrel bestaat hierin, dat hij de stolling van 't bloed, die zéér snel plaats grijpt, weet te voorkomen door te opereeren met handen, geheel overdekt met vaseline, omdat vet de stolling tegenhoudt: zoo zijn ook zijn draden doordrenkt van vaseline. Verder gebruikten de chirurgen voor de aanhechting veel te grove naalden; Carrel neemt naalden, zoo fijn als een varkenshaar, en de dunste zijden draad. Men zou haast wel vrouwenhaar kunnen gebruiken, zegt hij, want er is niet het minste gevaar, dat later scheuring ontstaat. Met de uiterste voorzorgen voor een algeheele asepsis, en alles bij de hand hebbende, bewerkstelligt Carrel zoo'n operatie in 'n paar minuten. De aanhechting geneest zeer snel, in enkele dagen, en de zijden draden behoeven niet verwijderd te worden, want die verdwijnen van zelf.

— Maar. . . . zei Theodoor ademloos, waarom vertel je me dit alles, als je nu niet nóg verder kan gaan, en me zeggen, dat er ook *ledematen* door andere vervangen kunnen worden.

— Schitterend. In één woord schitterend. Jammer genoeg stierf de hond, vóór de bewegelijkheid en gevoeligheid van de poot kon worden geconstateerd. Honden, die je onder ether-narcose brengt, loopen dikwijls 'n longaandoening op. Maar de autopsie heeft aangetoond, dat de poot volmaakt was genezen. Het been was aan elkaar gegroeid en de circulatie was geheel normaal. Ik twijfel er niet aan, of de hond had na een paar maanden gewoon kunnen loopen, en de poot zou dan ook de normale gevoeligheid hebben verkregen.

Misschien had ik, zei hij, zeer snel sprekende, om Theodoor te beletten hem in de rede te vallen, moeten wachten, totdat ik je 'n definitief resultaat kon *toon*. Maar... ik ben arm... en dus niet in staat tot 't al maar voortzetten van de proeven, zonder er iets mee te verdienen. Bovendien... als ik wachtte, — zou 'n ander wel 's bij je kunnen komen met 't zelfde plan. 't Plan namelijk, *om jou de hand te geven van 'n ander mensch*.

— O, zou dat kunnen... zou dat kunnen... steunde Theodoor.

— 't Kan, — tenminste als je... Wat zou je er voor over hebben, om de proef te doen?

— Alles! alles wat ik bezit! M'n heele vermogen!

— Je zal dus niet op geld zien. Goed. Zou je dan bereid zijn, met mij naar Amerika te gaan, de heele reis en 't verblijf daar te betalen, de dokters daar te honoreeren, en 't bedrag aan 'n veroordeelde voor z'n familie uit te keeren, dat hij ontvangen zal voor 't je na z'n dood afstaan van z'n hand?...

— Natuurlijk! natuurlijk!

— En dan aan mij, onverschillig of de operatie lukt of niet, — maar m'n naam en m'n heele toekomst is er mee gemoeid, dus je begrijpt, dat ik alle voorzorgen zal nemen om te kunnen slagen, — dan aan mij de som uit te keeren van... vijftigduizend gulden?... Bedenk, zei hij, ofschoon Theodoor dadelijk onstuimig: ja! had geroepen, bedenk, dat 't de *eerste* maal zal zijn, dat zoo iets gebeurt, dat nog geen enkele dokter 't heeft aangedurfd, — dus welk een verantwoordelijkheid ik op me neem.

— 't Is goed, 't is best, vraag me, wat je wilt! riep Theodoor opgewonden. Als je me 'n hand terug-bezorgt... o, kerel, dan... dan red je me meer dan 't leven...

— Andere doktoren hebben we nodig, ging Hugo uitleggend verder, zijn groote vreugde onder een mom van bedaardheid verbergend, om de hand te amputeeren, en gesteriliseerd te bewaren op de juiste temperatuur. Verder 'n anaesthetist... en m'n eigen assistent neem ik mee.

— En wanneer gaan we? vroeg Theodoor. Hij was als een ander mensch geworden. Al het apathische was uit zijn houding verdwenen; hij zat nu op den rand van de sofa, zijn oogen glansden nerveus, en op zijn wangen brandden koortsachtig-gloeïende plekken. Gewillig liet hij het toe, dat Hugo zijn arm bekeek, waarvan bij den pols de hand was geamputeerd; en Hugo betastte tevreden 't gave, blanke, veerkrachtige vleesch, dat een snelle genezing beloofde.

— En wanneer gaan we, Hugo?

— Zoo gauw je gereed kan zijn. Want zie, wat ik hier lees in *The New York Herald: Brown found guilty in New York's Murder Trial. He is sentenced to death for murder of Mr. Wilkinson. The trial of Paul Brown for the murder of Mr. Wilkinson on June, 12, 1912, came to a close at the New York's Assizes this afternoon. The jury returned a verdict of guilty, and the prisoner was sentenced to death.*

Nu, al dat verdere over de getuigen en advocaten kan je niet schelen... The jury retired to consider its verdict at a quarter to five and it was not till six o'clock that it returned to the Court and in reply to the usual questions announced that it found the prisoner guilty of premeditated murder.

Zoo'n terdoodveroordeelde gaat op de „sluimerstoel", en krijgt 'n stroom van tweeduizend volts door z'ch heen. Voor ons doel is natuurlijk niets beter dan dat de man wordt geëlectrocuteerd, omdat 't zoo'n snelle dood is.

't Vonnis wordt altijd eerst 'n paar dagen later ten uitvoer gelegd, ik heb dus tijd, om aan Dr. Smith van Freeman's College, dat

is 'n correspondent van me, te telegraphieeren, dat hij de hand moet koopen, de rechterhand, tegen elk bedrag, nietwaar?

— Ja! Maar kunnen we niet dadelijk zelf gaan...

— Neen, want Smith moet me eerst terug telegraphieeren, dat hij de hand heeft gekregen. Anders zou immers alles vergeefs zijn. Je leest bijna elken dag iets van ter dood veroordeelingen in de Amerikaansche couranten, dus als de eene scrupules heeft, dan slaag je wel bij 'n ander. Maar deze leek me juist zoo bijzonder geschikt. Kijk! wat 'n robuuste, gezonde baas van 'n vent.

Theodoor greep gretig het blad, en bezag de afbeelding van een jongen, ruwen kerel, een eenigszins dierlijk type, met vooruitspringend voorhoofd en diepliggende oogen, maar uit de geheele figuur sprak een ontembare kracint, een brute gezondheid, en Theodoor moest Hugo gelijk geven, dat er qua type geen betere keuze kon worden gedaan. Hoe gezonder de man, hoe sneller de genezing. En het was met een vreemde gewaarwording, een mengeling van afschuw en verlangen, dat Theodoor staarde op den kop van den man, die hem, zonder het te weten, zijn leven, zijn geluk weergeven zou.

— Jammer, dat we de handen niet zien, zei hij ten slotte.

— Ja... zei Hugo schouderophalend, daar is niets aan te doen. Je moet niet verwachten 'n hand te krijgen precies zooals de jouwe. Dat kan natuurlijk niet. Maar ik zal wel zorgen, dat 't in orde komt. Vertrouw maar op mij.

— Nee, nee, zei Theodoor haastig, 'n zelfde hand, dat verlang ik, dat verg ik niet. Al was 't de hand van 'n neger of van 'n chinees, — als ik me maar weer bewegen kan, niet meer zoo hulpeloos ben!

— Maar weet je 't goed? vroeg Hugo, om zijn geweten gerust te stellen. Weet je goed, dat je leven er misschien mee is gemoeid? En dat 't... mogelijk ook wel niet kan lukken? Want dat 't voor mij... ook niet meer dan... 'n proefneming is?

Hij betreurde zijn eerlijkheid niet, want Theodoor riep:

— Doodgaan laat me onverschillig, als 'k toch niet beter kan worden. En lukt 't niet, nu, dan ben ik immers nog dezelfde, die ik nu ben. We *moeten* 't in elk geval probeeren.

— En wil je niet eerst je familie raadplegen?

— Waartoe zou dat dienen? Ik waag 't in elk geval tóch.

— Goed. Maar één ding moet ik je nog zeggen. 'n Paar maanden minstens na de operatie moet je wachten, eer je de hand nor-

Foto C. Steenberg.

HET STADHUIS TE ENKHUIZEN.

DE KAMER DER BURGEMEESTEREN MET DE WANDSCHILDERINGEN NAAR ROMEIN DE HOOGHE EN HET SCHOORSTEENSTUK VAN FERDINAND BOL.

maal kan gebruiken. Heb je dat geduld?

— O! natuurlijk.

Hugo glimlachte.

— Over dit onderwerp, zei hij, 't is ook heel dankbaar, bestaat 'n heele literatuur. Ken je „Uit de Stemming" van Frans Netscher? Dat behandelt 't geval van 'n huid-plastiek; dan Heyermans' „Joeps wonderlijke avonturen", 'n patiënt, aan wien verschillende oogen worden ingezet. En Wells' man zonder hoofd? En 't verhaal van die millionair, die 't oor kreeg van 'n bedelaar? En dan de geschiedenis van die jongen met 'n door liefde gebroken hart? Hij wou 't hart van 'n ter dood veroordeelde hebben, — maar die bezat er geen meer, hij had 't aan z'n meisje gegeven.

Hugo zag met voldoening, hoe onder zijn praten Theodoor allengs was veranderd. Zóó vond hij het goed, want de patiënt moest geloovig en vertrouwend de reis aanvaarden.

— En jij, ging hij voort. Over jou zal ook het noodige worden geschreven en gesproken. Dit wou ik je nog vragen: Als 't gelukt is, en goed gelukt, zoo dat je de hand kan gebruiken en er gevoel in hebt, dan moet je me toestaan, dat 'k van jouw geval 'n uitgebreid verslag geef in de medische bladen, met photographische opnamen....

— O, met plezier! zei Theodoor. Het zal me hoogst gelukkig maken, als je dat zal kunnen doen!....

II.

De reis naar New-York was zeer voorspoedig geweest. Dank zij de uitgebreide maatregelen door Hugo getroffen, en het onbepaald bedrag aan geld, dat hij te zijner beschikking had, vonden zij alles bij hun komst gereed.

Theodoor's broer Henri, die Theodoor kwam bezoeken, en dus alles hoorde van de zaak, waar Theodoor hem veel liever buiten had gehouden, had, hoewel overtuigd, dat Hugo een ernstig man was en geen charlatan, mee willen gaan. Met de meeste haast had hij zijn zaken geregeld, zoo, dat hij eenigen tijd wegblijven kon, en had zijn broer vergezeld.

Hugo had de voorzorg genomen, om Dr. Smith den veroordeelde Brown geheel lichamenlijk te doen onderzoeken, vóór hij hem de hand afkocht. De resultaten waren geheel bevredigend geweest. Brown genoot een onberispelijke gezondheid, hij vertoonde geen enkele afwijking, behalve dat zijn schedel zeer karakteristiek was gevormd; een te vroegtijdige verbeening daarvan had den hersenen belet zich volledig en normaal te ontwikkelen, zooals dat gebeurt bij andere personen, waarmede dan de ware misdadigersaad van Brown eenigszins zou zijn verklaard.

Toen Theodoor, na, het ^{*} ^{*} ^{*} scheen hem toe een eindeloozen tijd, de oogen opende, ontwakende uit zijn narcose, en in het eerst niet wetende, wat er met hem was gebeurd, zoo vreemd was zijn omgeving: een licht-behangen ziekenkamer, met witte gordijnen, en vreemde mannen stonden er bij zijn bed, — toen hij langzaam tot volledig bewustzijn kwam, had een hand krachtig zijn linkerhand gegrepen en gedrukt, terwijl een gestalte zich over hem heen boog, en een ontroerde stem dringend in zijn oor fluisterde:

— 't Is goed gegaan, Theodoor, alles is goed gegaan.

Hij glimlachte, en sloot de oogen weer. Dat was Henri's stem.... Alles is goed gegaan.... Wat?.... O, God, hij wist het! Zijn hand!

Met een wilde beweging tastte hij naar zijn rechterhand: ja, het was de waarheid; wel kon hij niets zien, want arm en hand waren geheel in windselen gewikkeld, en pols en arm door een

DE WESTELIJKE ZUIDSPITS VAN ZUID-AMERIKA.

DE SARMIENTO IN WINTERKLEED.

gipsverband verbonden, maar hij voelde toch, hij voelde, dat hij weer inderdaad een hand bezat. En hij schreeuwde het uit van vreugde:

— Hugo! Hugo! Dank!

Zoodra de windsels werden verwijderd, had hij in brandende nieuwsgierigheid zijn nieuwe hand beschouwd. En hij had niets gezegd, maar was uitgebarsten in een zenuwachtigen lach. Die hand was nu voortaan de zijne?.... Het was hem moeilijk dit te gelooven, toen hij de zware, onbeweeglijke massa zag, die in niets geleek op zijn andere hand.... Een grove, breede pols, een groote hand met ruwe, roode huid en sterke dikke vingers, met tot onder het vleesch gesleten nagels.... zwaar gebeende gewrichten.... de ruige, krachtige hand van een oermensch, een onbeschaafden krachtkerel, waarin het geheele karakter van den beroepsmisdadiger lag, de woestheid, de ontembaarheid, de zelfzucht, de wilde drift....

Hij had niets gezegd, en maar gestaard, gestaard op die vreemde hand, die nu een deel van hemzelf was geworden.... die normaal gekleurd was door zijn bloed.... en die zich straks bewegen zou door de kracht zijner spieren....

(Slot volgt).

JEANNE REYNEKE VAN STUWE.

De Westelijke Zuidspits van Zuid-Amerika.

ER zijn landen, waarvan de meeste menschen wel eens gehoord hebben en die zij met eenige moeite op de kaart ook wel kunnen vinden, maar waarvan zij zich toch eigenlijk volstrekt geen voorstelling kunnen maken.

Tot deze landen behoort de Westelijke Zuidspits van Zuid-Amerika en toen ik in 1911 van Corral, de haven van Valdivia uit, in midden Chile mij op de Negada inscheepte naar Punta Arenas in de straat van Magellaan, toen had ik een gevoel dat ik in den waren zin des woords naar het einde der wereld ging.

Mijn verwachtingen over hetgeen ik zien zou waren groot, maar de werkelijkheid overtrof ze zóódanig dat ik nauwelijks woorden kan vinden om er ook maar een flauw denkbeeld van te geven.

Op de heenreis van Corral naar de straat van Magellaan was ik op een vrij groote boot van de Deutsche Cosmoslijn en deze booten blijven in den Grooten Oceaan, zonder zich in de nauwe doorvaarten te wagen die Oostelijk van Chiloé, aanvangende door de Chonos Archipel door den Golf van Penas, het Sarmiento kanaal en het Smith Kanaal in de straat van Magellaan uitloopen, en te samen in één woord als de „Smith Channels" worden aangeduid. Men vaart wel hier en daar in 't gezicht van de kust,

maar al heeft men daardoor nu en dan een mooi uitzicht op 't land, zoo is wat men ziet toch betrekkelijk weinig. Zoodra men echter om een hoek van rotsen de straat van Magellaan invaart en men heeft dan zooals ik had, het geluk, helder weer te hebben, dan geraakt men in één bewondering over alles wat men ziet en als men eenig gevoel heeft voor het schoone der natuur, dan kijkt men zijn oogen moede!

Een der verschijnselen die het meeste treffen is, dat de ijstoestanden hier ten eene male afwijken van wat wij bij ons in Europa gewend zijn in 't Noordelijk halfrond. Hier toch, ongeveer op onze breedten, vinden wij reusachtige gletschers die tot in de zee afdalen, en daarnaast weelderige bosschen, grootendeels bestaande uit Antarctische beuken. De geheele straat van Magellaan tot Punta Arenas toe biedt een opvolging van de prachtigste natuurtooneelen. Het is een eindelooze steeds afwisselende opvolging van kale grillig gevormde rotsen, weelderig begroeide hel-

DE WESTELIJKE ZUIDSPITS VAN ZUID-AMERIKA.
BALMACEDA-GLETSCHER MET ULTIMO ESPERANZA INVAART.

Foto Haagse III Bier.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE SCHEVENINGEN.

VOORSTELLING VAN DE LANDING VAN DEN PRINS VAN ORANJE OP 30 NOV. 1813. DE PRINS STAPT UIT DE SLOEP IN EEN IN NATIONALE KLEUREN BESCHILDERDEN BOERENWAGEN.

lingen, sneeuwbergen en gletschers, wonderlijk gevormde invaarten en kanalen.

Het eenige dat een gevoel van spijt opwekt is dat men dikwijls te ver van de oevers af is om goed alles te kunnen onderscheiden. Men zou alles tot in de kleinste bijzonderheden in zich willen opnemen. Na eenige dagen te Punta Arenas te zijn geweest, maakte ik een tochtje van eenige dagen door 't Noordwestelijk deel van 't eiland Vuurland, in Porvenir landende, en daarna deed ik de terugreis op een kleinere Chileensche stoomboot die mij door de vroeger vermelde zoogenaamde kanalen naar het Noorden zou voeren. Had ik in de straat van Magellaan veel schoons gezien, hier in de nauwe zeeëngten zou ik eerst recht zien wat de natuur in deze streken vermag. Al heel spoedig na de straat van Magellaan verlaten te hebben, komt men bijna vlak voorbij een reusachtige gletscher die ook alweer tot in de zee afdaalt en gedurende bijna 8 dagen wordt men in voortdurende spanning gehouden door de opeenvolging van natuurwonderen. Was de straat van Magellaan meestal te wijd om de details der oevers te kunnen zien, zoo was het Smithkanaal meestal zóó nauw, dat men de vogels langs de oevers duidelijk kon onderscheiden.

Af en toe werd de doorgang wijd en geleek ze op een meer en voortdurend kreeg men afwisselende vergezichten door zijkanalen die veelal sneeuwtoppen of gletschers tot achtergrond hadden. Zoo vaart men langs den ingang der Ultimo Esperanza invaart in welke streek een der op de vorige bladz. geplaatste afbeeldingen gemaakt is, en elke dag biedt iets nieuws. Maar de glorie van de geheele reis was het schouwspel dat de zuidelijke Cordilleras mij boden toen ik, uit de golf van Penas varende om het schiereiland van Tresmontes, naar het Noord-Westen koers zette.

Daar lag de geheele reeks sneeuwbergen voor mij, zich uitstrekkend naar het verre Zuiden en zich afteekende tegen een glasheldere blauwe lucht. Daar lag de reusachtige Loftys gletscher in al zijn ongerepte schoonheid zich uitstrekkend van boven tot in de zee als een werkelijke zee van ijs, groen, blauw en wit. En daarachter lagen nog hoogere sneeuwbergen en de reeks strekte zich uit tot het zuiden zoo ver als men zien kon! En dat, wat ik zag, niet aan een ieder, die deze streken bereisd heeft, gegeven is om te zien, bewijst wel de uitspraak van den kapitein van het schip waarop ik voer en die al jaren lang vele malen deze reis gemaakt had, heen en terug, en die mij zeide, nooit de sneeuwbergen zoo duidelijk gezien te hebben.

En een paar dagen later, toen wij te Melinka aanlegden op het noordelijkste eiland van den Chonos archipel, kreeg ik een blik op de naar het Noorden zich uitstrekkende Cordilleras. Daar voor mij lag de besneeuwde top van den „Asses Ear”, die door de twee punten op zijn kop met een ezelskop met opstaande ooren vergeleken wordt en daar wat verder lag de reusachtige massa van den Yanteles en nog verder de spitse pyramide van den Corcovado.....

Gij die geld hebt en tijd, schudt van u het stof van het oude door het menschedom bedorven Europa, neem een plaats op een schip en vaar Zuidwaarts over den evenaar, waar de wassende maan op zijn rug schijnt te liggen aan den met sterren bezaaiden hemel, om Zuidelijker weer op te staan naar rechts kijkende in plaats van links. Waar de hemel telken avond zich tooit in een weelde van vormen en kleuren. Waar de Groote Beer niet meer te zien is en vervangen wordt door 't Zuiderkruis dat gij slechts vinden kunt te midden der myriaden van sterren met behulp van alle deskundigen aan boord; zóó weinig valt het op. En vaar steeds Zuidwaarts te midden der scholen van vliegende visschen totdat ook zij u verlaten en de groote Albatrossen in geheimzinnige onbewegelijkheid het schip omzweven, totdat de Noordewind warm wordt en de Zuidewind koud en dan zult gij weten dat gij het doel van uw reis nadert en daarmee de zuidelijkste stad der wereld, vanwaar uit gij zult gaan zien wat ik zoo gebrekkig beschreef, en gij zult uw geld en uw tijd niet berouwen!

F. E. BLAAUW.

Aan onze Lezers!

Het slot van de roman „De Zonnevrouw” wordt in de eerste nummers van den nieuwen jaargang opgenomen.

Reeds in het nummer van 3 Jan. a.s. echter wordt een aanvang gemaakt met de plaatsing van een boeiend verhaal van William le Queux.

DECEMBER.

DE maand December heeft dezen naam te danken aan het feit, dat zij, volgens de indeeling van Romulus, de tiende maand van het jaar was. De keizer Commodus wilde evenals Julius Caesar en Augustus naar wie de maanden Juli werden genoemd, December in Amazon veranderen, en ter eere van een dame, wier beeldtenis hij in een ring droeg en die in Amazone-kleeding was voorgesteld. Niettegenstaande deze grillige wensch, bleef de naam December behouden, alhoewel

Foto Bureau „Argus”.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE SCHEVENINGEN.

DE PRINS VAN ORANJE RIJDT LANGS HET STRAND, FEESTELIJK INGEHAALD DOOR EEN JUBELENDE MENIGTE.

als Julius Caesar en Augustus naar wie de maanden Juli werden genoemd, December in Amazon veranderen, en ter eere van een dame, wier beeldtenis hij in een ring droeg en die in Amazone-kleeding was voorgesteld. Niettegenstaande deze grillige wensch, bleef de naam December behouden, alhoewel

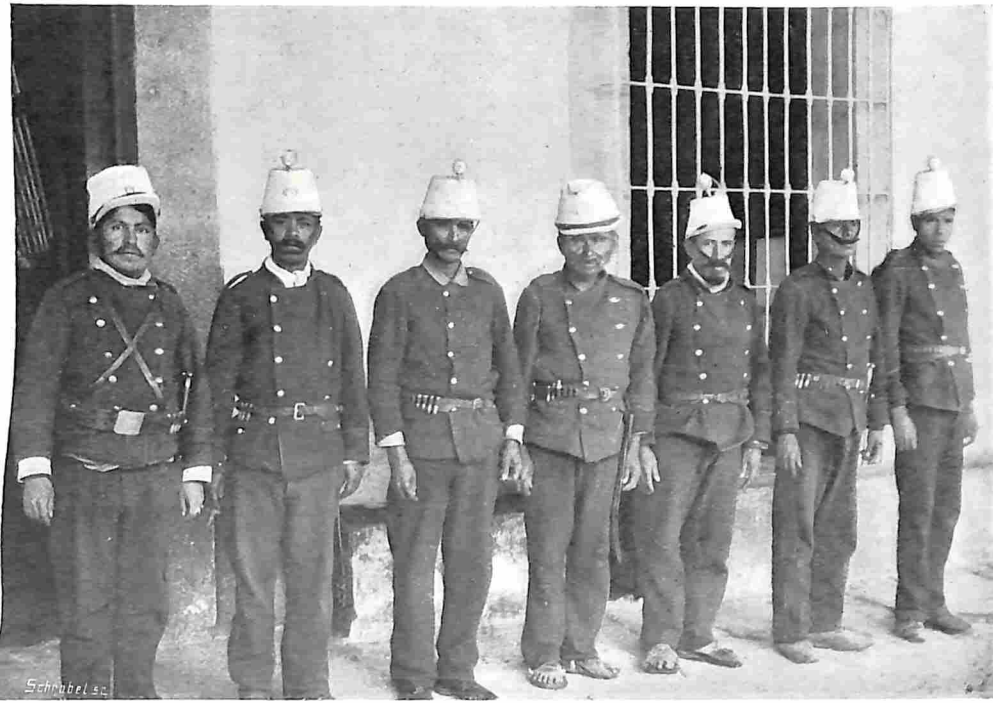

Foto Bureau „Argus”.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE SCHEVENINGEN.

SCHEVENINGSCHME MEISJES, IN HET KOSTUUM VAN 1813, VOLGEN HET RIJTUIG VAN DEN PRINS VAN ORANJE.

DE TROEBELEN IN MEXICO. MEXICAANSCH E SOLDATEN.

wel zij de twaalfde maand van het jaar was.

In deze maand vierden de Romeinen de feesten ter eere van Saturnus, bekend onder den naam van Saturnaliën, waarvan de oorsprong zich in den nacht der tijden verliest. Volgens Macrobius zouden de Grieken er de instellers van zijn, om de gelijkheid in herinnering te houden, die onder de tijden van Saturnus heerschte.

In het jaar 257 werd voor het eerst te Rome die feestviering gehouden. Eerst werd er slechts één dag voor die plechtigheid bepaald; maar Augustus beval, dat zij drie dagen, en wel van den 17en tot en met den 19en zou duren, terwijl Caligula er een vierden dag bijvoegde, dien hij Juvenalis of feestdag voor de jongelieden noemde.

Gedurende deze feestdagen waren de gerechtshoven en scholen gesloten. Het was niet geoorloofd een oorlog te ondernemen noch aan een misdadiger een vonnis te voltrekken of eenig bedrijf of bezigheid, uitgezonderd die in de keuken, uit te oefenen. Het huishoudelijke leven

Foto-bureau „Argus“.

PRESIDENT HUERTA,
DE DICTATOR VAN MEXICO.

was dan geheel omgekeerd, de slaaf werd meester, de meester slaaf. De Bacchusfeesten ont-aardden in slemperij, terwijl bij de Saturnaliën de vrijheid tot teugelloosheid oversloeg.

Onmiddellijk na de Saturnaliën vierde men het feest der Sigillarissen, aldus genoemd, omdat op dien dag de Romeinen elkaar geschenken zonden, bestaande in: cachetten, zegels (Sigilla), ringen en andere voorwerpen van kunst.

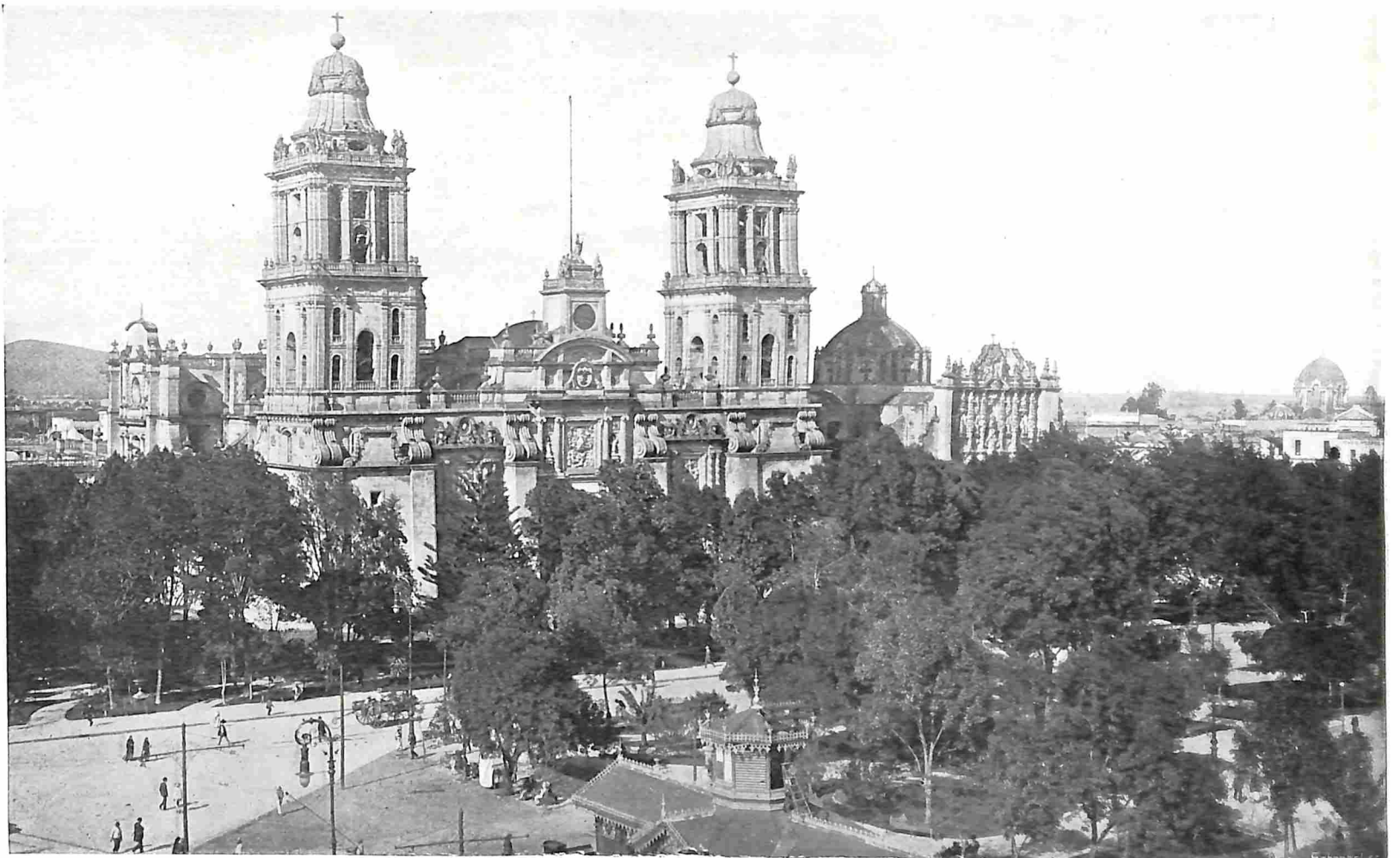
De katholieke kerk heeft in deze maand twee groote heilige dagen: de Onbevleete Ontvangenis der Heilige Maagd en Kerstmis.

De eerste dezer feesten, waarvan reeds in 721 wordt gewag gemaakt, werd volgens een geloofwaardig schrijver ingesteld in Engeland in het jaar 1100, door den heiligen Anselmus, aartsbisschop van Canterbury, en daarna in het bisdom van Lyon in het jaar 1545. Sixtus VI beval in 1746, dat die heilige dag door het geheele Christendom zou gevierd worden, terwijl Pius IX, den 8en December 1854 in de hoofdkerk van het Vaticaan de Onbevleete Ontvangenis als dogma proclameerde.

In België werd die dag reeds eeuwen geleden gevierd. Volgens de Magnum Belgii chronicum zou een Belgisch paus Leo II de stichter van het Westersche feest zijn geweest.

Wat Kerstmis betreft, het is een der feesten, dat de christenen steeds met de meeste wijding en diepste godsvrucht in herinnering houden. Dit werd in Frankrijk met den roep: Noël! Noël! begroet, met welke vreugdekreet de vorsten en koningen bij hunnen intocht werden verwelkomd.

Bossuet geeft over dit feest het volgende aan: „Octavianus (later Augustus) wint de slag bij Actiam; alle Egyptische en Oostersche troepen, die Antonius tegenover hem stelde, zijn verstrooid; al zijne vrienden verlaten hem, zelfs Cleopatra, voor wie hij alles heeft opgeofferd. De fortuin blijft Octavianus steeds gunstig. Alexandrië opent hem hare poorten; Egypte wordt een Romeinsche provincie; Cleopatra doodt zich uit wanhoop, nadat Antonius zichzelf met een zwaard heeft doorstoken. Rome strekt hare armen naar den overwinnaar uit, weldra krijgt hij den eere naam van Augustus en wordt tot Imperator verheven. Overwinnaar ter zee en te land, sluit hij den tempel van Janus. Het gansche heeal leeft onder zijne regeering in vrede, — toen kwam Jezus ter wereld”. C.

DE TROEBELEN IN MEXICO.
KATHEDRAAL MET PLAZO MAYOR DE LA CONSTITUCION TE MEXICO, DE HOOFDSTAD VAN HET RIJK, WAAR REVOLUTIE-
MAKEN NOG ALTIJD TOT DE NATIONALE LIEFHEBBERIJEN SCHIJNT TE BEHOOREN.